

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.411.7.1.2023

Pani
Izabela Józwiak - Śliwińska
Prezes Stowarzyszenia Rodziców i Nauczycieli
Powiatu Średzkiego „EDU-XXI”
ul. Kosynierów 2B, 63-000 Środa Wielkopolska

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/23/504 – Realizacja przez organy państwa zadań związanych z repatriacją

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Stowarzyszenie Rodziców i Nauczycieli Powiatu Średzkiego „EDU-XXI” ul. Kosynierów 2B, 63-000 Środa Wielkopolska (dalej: Stowarzyszenie) ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Izabela Jóźwiak - Śliwińska Prezes Stowarzyszenia Rodziców i Nauczycieli Powiatu Średzkiego „EDU-XXI” oraz kierownik ośrodka dla repatriantów (dalej: Prezes) ²
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania podmiotu prowadzącego ośrodek adaptacyjny (kierownika ośrodka adaptacyjnego) dla repatriantów na rzecz zapewnienia prawidłowej i skutecznej realizacji zadań związanych z repatriacją.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2023 (do czasu rozpoczęcia kontroli) ³
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	Tomasz Otworowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/164/2023 z 31 października 2022 r.

(akta kontroli str. 1)

¹ Numer KRS: 0000562886 od 16 czerwca 2015 r.

² Od 6 maja 2019 r. (wcześniej sprawowała funkcję Skarbnika Stowarzyszenia). Od 16 czerwca 2015 r. do 5 maja 2019 r. funkcję Prezesa pełnił Jerzy Kwintkiewicz.

³ Kontrolę rozpoczęto 13 listopada 2023 r. Badaniami kontrolnymi mogą być objęte również dowody sporządzone przed i/lub po tym okresie, które mają wpływ na okres objęty kontrolą.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623 (dalej: ustawa o NIK).

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK pozytywnie ocenia działania związane z zapewnieniem osobom uprawnionym do repatriacji odpowiednich warunków do powrotu i osiedlenia się w Polsce podejmowane przez Stowarzyszenie jako podmiot prowadzący ośrodek adaptacyjny dla repatriantów⁶ oraz przez Prezes Stowarzyszenia jako kierownika tego Ośrodka.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Uczestnikom pobytów adaptacyjnych zapewniono odpowiednie warunki w Ośrodku, którego lokalizacja zapewniała sprawny dostęp do centrum miasta, urzędów, placówek oświatowych, szpitala i poradni lekarskich. Kierownik Ośrodka spełniał wymagania niezbędne do sprawowania tej funkcji i sprawował skuteczny nadzór nad przestrzeganiem zasad organizacyjno-porządkowych wprowadzonych w Ośrodku. Stowarzyszenie wywiązało się z warunków zawartych umów na prowadzenie Ośrodka. Oferowany program zajęć i kursów odpowiadał potrzebom lokalnego rynku pracy i w znacznym stopniu ułatwiał pozostanie repatriantów na tym terenie po zakończonym pobycie w Ośrodku.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Działania podmiotu prowadzącego ośrodek adaptacyjny dla repatriantów (kierownika ośrodka adaptacyjnego) na rzecz zapewnienia odpowiednich warunków do powrotu i osiedlenia się w Polsce osobom uprawnionym do repatriacji.

Opis stanu faktycznego

1.1. Stowarzyszenie prowadziło Ośrodek na podstawie umów⁷ zawartych z Pełnomocnikiem Rządu do Spraw Repatriacji⁸.

Ośrodek położony był w Środzie Wielkopolskiej przy ul. Brodowskiej 38C w obiekcie, który Stowarzyszenie dzierżawiło, na podstawie odrębnej umowy⁹ zawartej na okres do 2027 r.

Obiekt stanowił odrębny budynek czterokondygnacyjny wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Dojazdy do ośrodka były utwardzone i oświetlone. Bezpośrednio przed obiektem znajdował się obszerny parking. Przy Ośrodku zorganizowano miejsce rekreacji i wypoczynku oraz plac zabaw dla dzieci.

Łączna powierzchnia pokoi mieszkalnych przeznaczonych dla repatriantów wynosiła blisko 800 m², na co składało się:

- 25 pokoi trzyosobowych,
- jeden pokój czteroosobowy,
- jeden pokój pięcioosobowy,
- dwa pokoje sześćosobowe,
- dwa pokoje siedmioosobowe.

Ww. 31 pokoi posiadało własne łazienki. Dodatkowo obiekt posiadał również pokoje z łazienkami i toaletami przeznaczonymi do użytku wspólnego:

- cztery pokoje jednoosobowe,
- cztery pokoje dwuosobowe,
- sześć pokoi trzyosobowych,
- jeden pokój czteroosobowy,
- dwa pokoje pięcioosobowe.

Wszystkie pokoje posiadały metraż nie mniejszy niż minimalny określony w pkt 5 załącznika do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 8 maja

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: Ośrodek.

⁷ Łącznie zawarto cztery umowy (dalej: Umowy), o czym szerzej w pkt 1.6 niniejszego wystąpienia.

⁸ Dalej: Pełnomocnik.

⁹ Obiekt stanowił współwłasność dwóch podmiotów samorządowych.

2017 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących wyposażenia ośrodków adaptacyjnych dla repatriantów¹⁰.

Prezes wyjaśniła, że *pierwotnie w budynku prowadzono 3-gwiazdkowy hotel, który nominalnie posiadał 90 miejsc. Dostosowanie go do stosownych wymagań oraz adaptowanie innych pomieszczeń umożliwiło zorganizowanie bazy mieszkaniowej dla 154 osób. Do końca stycznia 2024 r. w Ośrodku mają zostać zrealizowane prace związane z montażem urządzeń do oddymiania klatek schodowych oraz zmianą usytuowania hydrantów przeciwpożarowych. Z uwagi na to, że Stowarzyszenie nie jest właścicielem budynku, wszelkie plany i działania inwestycyjne muszą być uzgadniane z jego właścicielami.*

(akta kontroli str. 18-82, 248-255, 340, 351, 356-357)

Oględziny obiektu potwierdziły, że obiekt spełniał wymagania w zakresie wyposażenia, o którym mowa w rozporządzeniu o minimalnych wymaganiach dla ośrodka, a repatriantom zapewniono warunki określone w art. 20b ust. 1 pkt 1 ustawy z 9 listopada 2000 r. o repatriacji¹¹. Pokoje umeblowano m.in. w szafy, komody, biurka, łóżka, stoliki nocne, krzesła oraz wyposażono w urządzenia m.in. telewizory i czajniki bezprzewodowe. Z kolei łazienki wyposażono w prysznice lub wanny, umywalki, lustra oraz WC z miskami ustępowymi. W Ośrodku zorganizowano również pomieszczenia:

- do przygotowywania posiłków zbiorowego żywienia,
- przeznaczone do zbiorowego spożywania posiłków, wyposażone w stoły i krzesła, w tym krzesła zabezpieczające dla małych dzieci,
- kuchenne umożliwiające samodzielne przygotowanie posiłku przez osoby zakwaterowane i wyposażone m.in. w lodówki i płytę grzewczą,
- typu świetlicowego, wyposażone w telewizor, w którego bezpośrednim sąsiedztwie wydzielono odpowiednio wyposażone miejsce zabaw dla dzieci,
- przeznaczone na pralnię i suszarnię, wyposażone w pralki automatyczne oraz miejsce umożliwiające powieszenie wypranej odzieży i jej wyprasowanie,
- pozwalające na odseparowanie co najmniej pięciu osób chorych z odrębnym węzłem higieniczno-sanitarnym.

W Ośrodku wyodrębniono również sale do prowadzenia kursów adaptacyjno-integracyjnych oraz językowych dla repatriantów.

W oddzielnych pomieszczeniach przechowywano m.in. środki czystości oraz pościel i ręczniki. Sprzęt i urządzenia do sprzątania znajdowały się na każdej kondygnacji i były w pełni dostępne dla repatriantów.

Na parterze przystosowano pokoje i pomieszczenia dla osób z niepełnosprawnościami. W toku oględzin nie stwierdzono występowania przeszkód i barier architektonicznych utrudniających poruszanie się takich osób po budynku.

(akta kontroli str. 248-255, 340-350)

Repatriantom zapewniono żywienie w formie trzech posiłków, w tym jednego gorącego oraz napojów. Wyżywienie przygotowywał podmiot zewnętrzny¹² w kuchni znajdującej się w Ośrodku, a posiłki były serwowane w jadalni. Kuchnia zapewniała m.in. posiłki mięsne i wegetariańskie. Repatriant miał możliwość wyboru posiłków niskokalorycznych i lekkostrawnych oraz uwzględniających dietę bezglutenową i odpowiednią dla diabetyków. Poza podstawowymi trzema posiłkami, dzieci, uczęszczające do szkół, otrzymywały drugie śniadanie „na wynos”.

(akta kontroli str. 254-255, 357)

¹⁰ Dz. U., poz. 956. Dalej: rozporządzenie o minimalnych wymaganiach dla ośrodka.

¹¹ Dz. U. z 2022 r., poz. 1105. Dalej: ustawa o repatriacji.

¹² Od sierpnia 2019 r. Przed tym okresem były to dwa inne podmioty.

Wszystkie 54 osoby biorące udział w badaniu ankietowym repatriantów¹³ przyznały, że zapewniono im:

- odpowiednie warunki zakwaterowania,
- całodobowy dostęp do pomieszczeń i urządzeń umożliwiających samodzielne przygotowanie posiłku oraz do pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych,
- środki czystości niezbędne do utrzymania higieny osobistej, w tym przeznaczone dla osób małoletnich,
- bezpłatny dostęp do szerokopasmowego internetu.

Zdecydowana większość (96%) repatriantów potwierdziło, że zapewniono im odpowiednie codzienne wyżywienie. Pozostali zwracali uwagę na nieodpowiedni smak serwowanych posiłków - „zbyt słone”, „kolacja nie była dobra” oraz małą ilość jedzenia – „jeden plasterek szynki dla osoby dorosłej”.

(akta kontroli str. 352-353, 370-532)

Pełnomocnik przeprowadzał kontrole zapewnienia repatriantom odpowiednich warunków w Ośrodku:

- w 2018 r. stwierdził brak podjazdu do budynku dla osób z niepełnosprawnościami, brak pojemników na śmieci w pokojach, brak osłon na gniazdkach elektrycznych w łazienkach, brak lustra w pomieszczeniu higieniczno-sanitarnym w części ogólnodostępnej. Repatrianci, w toku kontroli Ośrodka, nie zgłosili zastrzeżeń do warunków mieszkaniowych ani do jakości i ilości wyżywienia. Wszystkie stwierdzone nieprawidłowości zostały usunięte.

- w 2019 r., stwierdzono m.in. brak zabezpieczenia przed dziećmi części gniazdek elektrycznych znajdujących się nisko nad poziomem podłogi, brak zabezpieczenia narożników stołu w pomieszczeniu świetlicowym chroniącego dzieci przed skutkami ewentualnego uderzenia. W jednej z łazienek w części wspólnej zalecono zabezpieczenie dolnej części ściany przed wilgocią. Repatrianci w toku kontroli nie zgłaszali uwag do jakości i ilości posiłków. Ponowna kontrola przeprowadzona dwa tygodnie później, potwierdziła usunięcie usterek i realizację zaleceń.

W październiku 2020 r. repatrianci¹⁴ skierowali do Ośrodka oraz do Pełnomocnika pismo, w którym przekazali swoje zastrzeżenia do serwowanego wyżywienia. Dotyczyły one przesunięcia pory wydawania śniadania oraz dostosowania jego menu do wieku lub stanu zdrowia, urozmaicenia menu obiadowego, zagwarantowania na kolację, co najmniej, jednego gorącego dania oraz braku zabawek i gier planszowych dla dzieci. Kierownik, w złożonych Pełnomocnikowi wyjaśnieniach, poinformowała, że z uwagi na panującą sytuację epidemiologiczną, zamiast zebrania z repatriantami, przeprowadziła anonimowe badanie ankietowe wśród uczestników pobytu, na które odpowiedziały tylko cztery osoby (żadna nie zgłaszała zastrzeżeń). Natomiast zabawki i gry zostały celowo usunięte w związku z zaleceniami sanitarnymi.

W 2021 r., w związku ze zgłaszanymi uwagami do wyżywienia, Kierownik zorganizowała spotkanie z repatriantami. Ustalono m.in., że w menu zostaną ograniczone kiszonki, będzie serwowane więcej owoców, a ziemniaki zostaną częściowo zastąpione kaszami i ryżem.

Ponadto w 2021 r. jeden z repatriantów zarzucił niedostosowanie menu do stanu zdrowia¹⁵. Według notatki służbowej sporządzonej przez Kierownik, menu odpowiadało zaleceniom lekarskim.

(akta kontroli str. 109-120, 319-338)

1.2. Ośrodek zlokalizowany był w południowej części miasta Środa Wielkopolska. Obszar ten, wg uchwały Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej nr XXXVII/521/2021

¹³ W toku kontroli NIK, za pośrednictwem Stowarzyszenia, zwrócono się do repatriantów o chęć udziału w badaniu ankietowym.

¹⁴ 31 osób.

¹⁵ W związku z zabiegiem usunięcia migdałków.

z 24 czerwca 2021 r. w sprawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Środa Wielkopolska określono jako „teren zabudowy usługowej, tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów”. Przy tej ulicy zlokalizowane były liczne przedsiębiorstwa i zakłady pracy.

Czas dojścia do centrum miasta wynosił ok. 20 min., a korzystając z bezpłatnej publicznej komunikacji autobusowej¹⁶ ok. 5 min. Odległość Ośrodka od:

- siedziby Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej oraz Starostwa Powiatowego w Środzie Wielkopolskiej wynosiła 1,9 km. Dystans można było pokonać pieszo w czasie 29 min., autem w 4 min., a komunikacją publiczną w 13 min.¹⁷;

- szkoły podstawowej 1,2 km, czas dojścia 18 min., autem 2 min., komunikacją publiczną 9 min.;

- szpitala wraz z poradniami specjalistycznymi oraz przychodni lekarza podstawowej opieki zdrowotnej 1,3 km, czas dojścia 19 min., autem 3 min., komunikacją publiczną 12 min.

Czas dojazdu komunikacją kolejową do Poznania, siedziby m.in. Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego wynosił średnio ok 30 min.

(akta kontroli str. 250-252, 351)

W mieście działało sześć szkół podstawowych, cztery szkoły średnie oraz wyższa uczelnia. Na terenie miasta swoje siedziby miały m.in. państwowy powiatowy inspektor sanitarny, urząd skarbowy oraz zakład ubezpieczeń społecznych. W mieście działały również instytucje kultury jak kino, biblioteka miejska, ośrodek kultury oraz liczne kluby sportowe m.in. piłki nożnej i hokeja na trawie, jak i obiekty sportowe: pływalnia, hale i boiska sportowe, boisko lekkoatletyczne, lodowisko. W ramach wolnego czasu mieszkańcy mogli korzystać z rekreacji nad jeziorem, w tym wodnego placu zabaw i znajdującego się w bezpośrednim sąsiedztwie terenu jeziora.

(akta kontroli str. 250-252)

Na koniec 2022 r. 14,6% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy pracowało w sektorze rolniczym, 43,0% w przemyśle i budownictwie, 21,4% w sektorze usług, a 1,3% w sektorze finansowym.

Wg barometru zawodów sporządzonego dla powiatu średzkiego¹⁸ na 2023 r. do zawodów deficytowych należeli m.in. betoniarze i zbrojarze, dekarze, brukarze, monterzy instalacji, murarze i tynkarze, cieśle, stolarze, spawacze, ślusarze, elektromechanicy, lakiernicy, blacharze, krawcy, kierowcy i operatorzy pojazdów i maszyn, automechanicy, cukiernicy, kucharze i pomoce, piekarze, opiekunowie dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych, magazynierzy, rolnicy i hodowcy, sprzedawcy, pracownicy fizyczni w produkcji i prostych pracach.

Chęć zatrudnienia repatriantów zgłosiło 11 przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie miasta. Poszukiwano kierowców kat. B i C, technologów – konstruktorów, ślusarzy, spawaczy, elektryków operatorów wózków widłowych, operatorów podnośnika koszowego, pracowników produkcji, magazynierów, tapicerów, szwaczek, krawcowych, pracowników mieszalni, pomocy kucharza, pokojówek, recepcjonistek, monterów urządzeń fotowoltaicznych i pomp ciepła, pracowników porządkowych, utrzymania zieleni i czystości, ładowacza pojazdu komunalnego, pracownika obsługi odbioru odpadów. Ponadto zainteresowanie zatrudnieniem repatriantów wyraził miejscowy szpital (rejestrator, salowa, pracownik porządkowy), przedszkole (nauczyciel, pomoc nauczyciela, pracownik porządkowy).

¹⁶ Wg danych przewoźnika realizującego przewozy autobusowe teren miasta obsługiwało osiem linii.

¹⁷ Odległości i orientacyjne czasy podano wg danych jednej z aplikacji map.

¹⁸ Barometr zawodów to jednoroczna prognoza sytuacji w zawodach. Barometr dzielił zawody na trzy grupy: deficytowe, zrównoważone i nadwyżkowe. Badanie przeprowadził Powiatowy Urząd Pracy w Środzie Wielkopolskiej.

Propozycję praktyk lub staży zaoferował Powiat Średzki oraz Gmina Środa Wielkopolska.

(akta kontroli str. 257-259, 313)

Według danych GUS na terenie powiatu średzkiego liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, w okresie 2018-2023, utrzymywała stałą tendencję wzrostową od 5914 w 2018 r. do 7163¹⁹ w październiku 2023 r., a stopa bezrobocia wynosiła 5,9%.

(akta kontroli str. 294-301)

Repatrianci nie kierowali skarg związanych z nieodpowiednią lokalizacją Ośrodka.

(akta kontroli str. 105-126)

1.3. Kierownikiem Ośrodka od 1 stycznia 2019 r. była Prezes, a w okresie od czerwca do grudnia 2018 r. kierownikiem Ośrodka była Prezes Zarządu Środa XXI Sp. z o.o. z siedzibą w Środzie Wielkopolskiej²⁰. Obie osoby legitymowały się dyplomem ukończenia wyższych studiów magisterskich i spełniały wymogi, o których mowa w art. 20d pkt 3 ustawy o repatriacji. Prezes posiadała, wg stanu na listopad 2023 r., ośmioletnie doświadczenie w prowadzeniu działalności w sferze oświaty i wychowania, a poprzedni kierownik, wg stanu na 2018 r., sześciolatnie, w tej samej sferze. W przypadku pozostałych wymogów wynikających z art. 20d pkt 1, 2, 4, 5 ustawy o repatriacji Prezes w ofertach złożyła:

- pisemne oświadczenie o posiadaniu pełnej zdolności do czynności prawnych, korzystania z pełni praw publicznych oraz o nieskazaniu prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- trzy pisemne oświadczenia: członków zarządu Stowarzyszenia, Burmistrza Miasta Środa Wielkopolska oraz Starosty Średzkiego potwierdzające jej nieposzlakowaną opinię.

Prezes wyjaśniła, że w przypadku pierwszej oferty z 2018 r. Stowarzyszenie nie posiadało już kompletnej dokumentacji m.in. w zakresie spełnienia wymogów dla kierownika, od jej złożenia upłynęło już ponad pięć lat.

(akta kontroli str. 17, 83-89, 284-288, 368)

1.4. Kierownik, zgodnie z warunkami Umów, zobowiązany był do prowadzenia bieżącej ewidencji repatriantów umieszczonych w Ośrodku oraz przechowywania dokumentów w czasie nie dłuższym niż czas niezbędny do zrealizowania zadań, do których dokumenty były przeznaczone. Ośrodek, w toku kontroli, przechowywał wyłącznie dokumentację osobową repatriantów skierowanych w ramach umowy nr 1/2021 z 25 stycznia 2021 r. obowiązującej od 30 stycznia 2021 r.

Jak wyjaśniła Prezes, *Pełnomocnik 18 lutego 2022 r. pisemnie zobowiązał Stowarzyszenie do usunięcia danych osobowych powierzonych do przetwarzania w związku z poprzednimi Umowami, które ostatecznie zostały komisyjnie trwale usunięte.*

(akta kontroli str. 18-82, 100-104, 368)

Ośrodek przechowywał dokumentację z pobytu repatriantów z okresu obowiązywania bieżącej umowy, tj. od 2021 r. do 2023 r. W okresie tym przebywało łącznie 354 osoby, z czego:

- od 15 kwietnia do 11 października 2021 r. 127 repatriantów,
- od 15 grudnia 2021 r. do 12 czerwca 2022 r. 115,
- od 9 stycznia 2023 r. do 30 lipca 2023 r. 112.

(akta kontroli str. 360)

¹⁹ Co stanowiło 1,4% podmiotów na terenie województwa wielkopolskiego.

²⁰ Spółka ze 100% udziałem gminy Środa Wlkp.

Wszyscy ww. repatrianci zostali ujęci w księgach ewidencyjnych, w których podano m.in. stan cywilny, kraj pochodzenia oraz termin przybycia i opuszczenia Ośrodka. Księgi prowadzone były odrębnie dla każdego turnusu.

Na terenie Ośrodka obowiązywało pięć regulaminów o charakterze organizacyjnym i porządkowym:

- regulamin organizacyjno-porządkowy Ośrodka (dalej: Regulamin),
- regulamin funkcjonowania, obsługi i eksploatacji monitoringu wizyjnego zainstalowanego na terenie Ośrodka,
- regulamin korzystania z WIFI w Ośrodku,
- regulamin pomieszczenia do samodzielnego przygotowywania posiłków,
- regulamin placu zabaw (zlokalizowanego w ogrodzie Ośrodka).

Na podstawie losowo dobranej próby²¹ ustalono, że repatrianci potwierdzili, w formie pisemnej, zapoznanie się z treścią ww. regulaminów jak i zobowiązali się do ich przestrzegania, a także zapoznali się z szczególnymi zasadami higieny osobistej oraz powierzchni, sprzętu i wyposażenia Ośrodka w okresie zagrożenie wirusem SARS-CoV-2.

Kierownik przed przyjęciem uczestników do Ośrodka, wypełniła obowiązki określone w § 2 załącznika do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 19 czerwca 2018 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego ośrodka adaptacyjnego dla repatriantów²² i zapoznała ich z organizacją Ośrodka oraz poinformowała m.in. o wyposażeniu obiektu, urządzeniach znajdujących się w Ośrodku, z których mogli korzystać, pomieszczeniach administracyjnych Ośrodka, do których nie mieli wstępu, prowadzonych zajęciach i kursach, na które mogli uczęszczać, miejscach wyznaczonych do palenia wyrobów tytoniowych, miejscu i terminach wydawania środków czystości niezbędnych do utrzymania higieny osobistej, w tym przeznaczonych dla osób małoletnich. Regulamin został również umieszczony na tablicy ogłoszeń w holu Ośrodka.

(akta kontroli str. 90-99, 360-361, 367)

Na podstawie próby ustalono, że uczestnicy pobytów zostali zakwaterowani z uwzględnieniem właściwości osobistych, w szczególności wieku, płci i stanu zdrowia. Wszystkie osoby pozostające w związkach małżeńskich zostały zakwaterowane razem, a w przypadku posiadania dzieci – wraz z nimi. Osoby samotne zostały umieszczone pojedynczo, bez dokwaterowania do innych osób. Prezes wyjaśniła, że zakwaterowanie odbywało się z uwzględnieniem więzów rodzinnych w konfiguracjach: rodzice wraz z małoletnimi dziećmi, rodzice wraz z dorosłymi dziećmi, jeśli taka była ich wola, natomiast osoby, które przyjechały indywidualnie - w pokojach jednoosobowych lub dwie osoby niespokrewnione w pokoju dwuosobowym za obopólną zgodą. Osoby starsze oraz z małymi dziećmi zostały rozlokowane na niższych kondygnacjach (parter i I piętro), a osoby z niepełnosprawnościami na parterze w pokojach odpowiednio przystosowanych do szczególnych potrzeb. Osoby chore, które wymagały izolacji, były umieszczane w specjalnych pokojach z odrębnym węzłem sanitarnym.

(akta kontroli str. 356, 360-361)

Kierownik egzekwowała przestrzeganie przez osoby przebywające w Ośrodku obowiązków wynikających z § 4 załącznika do rozporządzenia w sprawie regulaminu ośrodka oraz unormowań organizacyjno-porządkowych określonych w § 6 załącznika do ww. rozporządzenia. W trakcie pobytów doszło do złamania Regulaminu, zakończonego interwencją Policji:

²¹ Próbą objęto 18 osób, co stanowiło 5% z 354 repatriantów przebywających w Ośrodku w okresie 2021 – 2023. Dalej: próba.

²² Dz. U. poz. 1200. Dalej: rozporządzenie w sprawie regulaminu ośrodka.

- 16 kwietnia 2022 r. miała miejsce interwencja Policji na terenie Ośrodka w związku ze zgłoszeniem repatriantki o nieobyczajnym zachowaniu innego repatrianta. Interwencja została przeprowadzona w obecności Kierownik, a winny został ukarany mandatem. Ukarany trzy dni później, w asyście rodziców, udał się do poradni lekarza POZ i następnie został skierowany na oddział psychiatryczny. Po zakończonej trzydniowej hospitalizacji powrócił do Ośrodka, gdzie kontynuował leczenie pozostając pod opieką poradni specjalistycznej. Kierownik 25 kwietnia 2022 r. poinformowała o zdarzeniu również Pełnomocnika. Grupa repatriantów 5 maja 2022 r. skierowała do Kierownik wnioski o usunięcie ww. osoby z Ośrodka. Kierownik powiadomiła o wniosku Pełnomocnika i zorganizowała spotkania. Matka winnego repatrianta zapewniła w formie pisemnej, że nie dopuści do samodzielnego poruszania się syna po Ośrodku. Ponadto kierownictwo Ośrodka odbyło rozmowę dyscyplinującą z chłopcem w obecności jego ojca.

- 1 czerwca 2023 r. znajdujący się pod wpływem alkoholu repatriant prowadził pojazd, doprowadzając w mieście do uszkodzenia dwóch aut, ucieczki z miejsca zdarzenia i powrotu do Ośrodka. Świadcami nieodpowiedniego zachowania na terenie Ośrodka będącego następstwem upojenia alkoholowego byli inni repatrianci w tym osoby małoletnie. Wezwana Policja zatrzymała sprawcę i doprowadziła go na komendę. Kierownik 2 czerwca 2023 r. wystąpiła do Pełnomocnika z wnioskiem o pozbawienie go miejsca w Ośrodku.

Z informacji uzyskanych od Pełnomocnika wynika, że *wszystkie przypadki zgłoszeń naruszenia Regulaminu były omawiane bezpośrednio z naruszającymi go osobami przez pracowników Ośrodka jak i przedstawicieli Pełnomocnika w trakcie wizyt.*

Prezes wyjaśniła, że mogła wyłącznie pouczać repatriantów o konieczności przestrzegania Regulaminu, przeprowadzać rozmowy dyscyplinujące oraz informować Pełnomocnika o przypadkach naruszenia Regulaminu, nie posiadała żadnych innych narzędzi do egzekwowania jego przestrzegania.

(akta kontroli str. 121-126, 319-320, 339, 367)

Kierownik sporządzała listy uczestników pobyków, którzy zapisali się na zajęcia i kursy organizowane przez Ośrodek i przekazywała je podmiotowi organizującemu zajęcia. Prezes wyjaśniła, że *za egzekwowanie punktualnego przybywania na zajęcia (kursy) odpowiedzialny był organizator kursu, a w szczególności osoby prowadzące zajęcia. Uczestnicy potwierdzali swoją obecność własnoręcznym podpisem na listach obecności. W przypadkach zgłoszeń organizatora szkoleń o nieobecnościach lub przypadków spóźniania się uczestników szkoleń, Kierownik przeprowadzała z nimi rozmowy dyscyplinujące.*

Szczegółową analizą objęto po trzy kursy przeprowadzane w każdym z trzech ostatnich turnusów²³. Ustalono, że Ośrodek zawarł pisemne umowy z podmiotem zewnętrznym, odrębnie na organizację każdego z kursów. Załącznikiem do umów były listy repatriantów, którzy zapisali się na wybrany kurs oraz harmonogramy zajęć. Wszystkie kursy wynikały z zatwierdzonego przez Pełnomocnika szczegółowego programu zajęć i kursów, o którym mowa w art. 20h ustawy o repatriacji i były zgodne co do czasu ich trwania i liczby godzin.

W trakcie turnusu w 2021 r.:

- kurs kosmetyczny ze stylizacji paznokci metodą hybrydową

Zgłosiły się cztery repatriantki, a czas trwania kursu wynosił 20 h, w tym 10 h zajęć praktycznych, harmonogram zajęć obejmował cztery spotkania, po 5 h każde. Wszystkie cztery zapisane osoby ukończyły kurs o czym świadczyły pisemne certyfikaty zaświadczające o jego odbyciu.

- kurs krawiecki

²³ Kwiecień - październik '21, grudzień '21 – czerwiec '22, styczeń – lipiec '23

Zgłosiły się cztery repatriantki, a czas trwania kursu wynosił 48 h, w tym min. 40 h zajęć praktycznych, harmonogram zajęć obejmował osiem spotkań, po 6 h każde. Wszystkie cztery zapisane osoby ukończyły kurs o czym świadczyły pisemne zaświadczenia o ukończeniu kursu i certyfikaty ukończenia kursu.

- kurs operatora koparkoladowarki kl. III

Zgłosiło się siedmiu repatriantów, a czas trwania kursu wynosił 67 h, w tym min. 15 h zajęć praktycznych, harmonogram zajęć obejmował 12 spotkań, od 5 do 8 h każde. Wszystkie siedem osób ukończyło kurs zakończony egzaminem zewnętrznym i wydanym świadectwem uzyskania pozytywnego wyniku sprawdzianu na uprawnienia operatora (jedna osoba miała poprawkę, której koszt sfinansował Ośrodek) oraz wydaną książkę operatora.

W trakcie turnusu w 2021/2022 r.:

- kurs operatora wózka widłowego

Zgłosiło się 12 repatriantów, a czas trwania kursu wynosił 45 h, w tym min. 15 h zajęć praktycznych, harmonogram zajęć obejmował 8 spotkań, od 5 do 8 h każde. Wszystkie 12 osób ukończyło kurs zakończony wydaniem zaświadczenia o jego ukończeniu oraz zaświadczenia kwalifikacyjne do obsługi, wydane przez Urząd Dozoru Technicznego.

- kurs specjalisty ds. kadr i płac

Zgłosiło się 14 repatriantek i repatriantów, a czas trwania kursu wynosił 154 h, w tym min. 20 h zajęć praktycznych, harmonogram zajęć obejmował 25 spotkań, od 5 do 8 h każde. Wszystkie 14 osób ukończyło kurs zakończony wydaniem zaświadczenia o jego ukończeniu.

- kurs uprawnień do eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci elektroenergetycznych o napięciu do 1 kV

Zgłosiło się ośmiu repatriantów, a czas trwania kursu wynosił 7 h, w tym min. 5 h zajęć praktycznych, kurs został przeprowadzony podczas jednego spotkania. Wszystkie osiem osób ukończyło kurs zakończony wydaniem zaświadczenia o jego ukończeniu oraz świadectwem kwalifikacyjnym wydanym przez Energetyczną Komisję Kwalifikacyjną w Ostrowie Wielkopolskim.

W trakcie turnusu w 2023 r.:

- kurs pracownika administracyjno-biurowego

Zgłosiło się osiem repatriantek i repatriantów, a czas trwania kursu wynosił 144 h, w tym min. 36 h zajęć praktycznych. Harmonogram zajęć obejmował 18 spotkań, po 8 h każde. Wszystkie osiem osób ukończyło kurs zakończony wydaniem zaświadczenia o jego ukończeniu oraz certyfikatem ukończenia kursu.

- kurs spawania blach i rur spoinami pachwinowymi metodą MAG (135)

Zgłosiło się dziewięciu repatriantów, a czas trwania kursu wynosił 145 h, w tym min. 130 h zajęć praktycznych, harmonogram zajęć obejmował 17 spotkań, z zajęć praktycznych po 10 h każde i z zajęć teoretycznych od 3 do 4 h. Wszystkie dziewięć osób ukończyło kurs zakończony wydaniem zaświadczenia o jego ukończeniu oraz świadectwem egzaminu kwalifikacyjnego spawacza.

- kurs sprzedawcy z obsługą kasy fiskalnej i terminali płatniczych

Zgłosiły się dwie repatriantki, a czas trwania kursu wynosił 18 h, w tym min. 10 h zajęć praktycznych. Harmonogram zajęć obejmował trzy spotkania, po 6 h każde. Obie osoby ukończyły kurs zakończony wydaniem zaświadczenia o jego ukończeniu oraz certyfikatu ukończenia kursu.

(akta kontroli str. 181-247, 362-363, 367-368)

W Ośrodku, wg Regulaminu, ustalone godziny wydawania posiłków od poniedziałku do piątku oraz w soboty i niedziele odpowiadały wymogom określonym w § 7 załącznika do rozporządzenia w sprawie regulaminu ośrodka.

(akta kontroli str. 90-93)

1.5. We wszystkich czterech postępowaniach, w których ogłoszono²⁴ wyniki konkursu na prowadzenie ośrodka adaptacyjnego, Stowarzyszenie terminowo przekazało Pełnomocnikowi szczegółowy program zajęć i kursów, o których mowa w art. 20b ust. 1 pkt 8 ustawy o repatriacji, zgodnie z art. 20h ust. 1 tej ustawy, tj. w terminie do pięciu dni od ogłoszenia wyników konkursów.

(akta kontroli str. 127, 159, 181, 217)

Szczegółowe programy zajęć zawierały wszystkie wymagane informacje dotyczące kwalifikacji osób prowadzących zajęcia i kursy, czasu trwania, liczby godzin i sposobu organizacji zajęć i kursów, tematów poszczególnych zajęć i kursów, sposobu ewaluacji efektów kształcenia, form zaliczenia zajęć i kursów oraz planowanej współpracy z państwowymi lub samorządowymi instytucjami kultury w tym zakresie.

Propozycje szkoleń obejmowały kurs asystenta nauczyciela przedszkola, kurs florystyczny, kurs krawiecki, kurs energetyczny – eksploracja urządzeń, instalacji i sieci elektroenergetycznych o napięciu do I kV, kurs stylizacji paznokci metodą hybrydową, kurs obsługi wózków widłowych, kurs operatora koparko-ładowarki w zakresie klasy III (wszystkie typy), kurs spawania blach i rur spoinami pachwinowymi metodą MAG (135), kurs obsługi kasy fiskalnej i terminali płatniczych, kurs opiekuna osób starszych, zależnych, chorych i niepełnosprawnych, kurs pracownika administracyjno-biurowego, kurs pracownika do spraw kadr i płac. Podany w szczegółowym programie zajęć i kursów z 22 listopada 2023 r. koszt kursów wynosił od 1,0 tys. do 2,5 tys. zł.

Tematyka kursów zawodowych była adekwatna do potrzeb rynku. Wg informacji uzyskanych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu i Powiatowego Urzędu Pracy w Środzie Wielkopolskiej najwięcej wolnych miejsc pracy w województwie wielkopolskim w I połowie 2023 r. oferowano policjantom służby prewencji, robotnikom gospodarczym, pomocnikom robotnika przemysłowego, pracownikom produkcji, pozostałym robotnikom wykonującym proste prace w przemyśle, w 2022 r. pracownikom wykonującym proste prace, robotnikom gospodarczym, sprzedawcom, magazynierom, pracownikom produkcji. W poprzednim okresie lat 2018-2021 dużą liczbę ofert kierowano do kierowców samochodu dostawczego, pracowników zajmujących się sprzątniem, pakowaczy ręcznych, operatorów wózków widłowych. Z kolei na terenie powiatu średzkiego w I połowie 2023 r. i 2022 r. najwięcej ofert kierowano do operatorów maszyn, pracowników produkcji, kierowców różnych kategorii, monterów przyczep, kucharzy (i pomocników). W okresie od 2018 r. do 2021 r. poszukiwano również spawaczy, sprzątaczkę, magazynierów, pracowników fizycznych, pakowaczy, operatorów wózka jezdnego.

(akta kontroli str. 127-247, 302-312)

W programie wymieniono również intensywny kurs języka polskiego jako obcego oraz zajęć adaptacyjno-integracyjnych prowadzonych w języku zrozumiałym dla repatriantów. Zajęcia miały obejmować zagadnienia dotyczące praktycznych aspektów zamieszkiwania Rzeczypospolitej Polskiej, o których mowa w art. 20h ust. 3 ustawy o repatriacji, dotyczące systemu opieki zdrowotnej, systemu oświaty, bezpieczeństwa publicznego, polityki prorodzinnej oraz pomocy socjalnej, rynku pracy i praw pracownika, uprawnień osób niepełnosprawnych oraz procedury uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności.

(akta kontroli str. 276-278)

²⁴ 23 maja 2018 r., 20 grudnia 2018 r., 12 stycznia 2021 r. oraz 22 listopada 2023 r.

We wszystkich turnusach repatrianci²⁵ biorący udział w kursie z języka polskiego z elementami historii, tradycji i zwyczajów polskich, zakończonym uzyskaniem pozytywnego wyniku z egzaminu, otrzymali certyfikat TGLS²⁶.

(akta kontroli str. 364)

W celu podnoszenia jakości prowadzonych kursów i szkoleń dokonywano ewaluacji efektów kształcenia poprzez kontrolę obecności uczestników spotkania, ocenę stopnia realizacji programu szkolenia, przeprowadzanie egzaminów wewnętrznych oceniających efekt szkolenia oraz ewaluację zajęć na podstawie badania ankietowego. Prezes wyjaśniła, że *ewaluacji efektów kształcenia dokonywał podmiot zewnętrzny, organizujący i przeprowadzający kursy w formie testów na początku i na końcu kursu. Ich wyniki pozwalały ocenić skuteczność kształcenia i dostosować adekwatne metody, środki i techniki do pracy z kolejnymi grupami. Potwierdzeniem ukończenia kursów zawodowych jak i kursu językowego było uzyskanie zaświadczenia o ich ukończeniu. W przypadku kursów z języka polskiego był to certyfikat z wynikiem ogólnym z egzaminu wyrażonym w procentach oraz poziomem biegłości językowej.* Kontynuując Prezes wskazała, że *w momencie przyjazdu do Polski znajomość języka polskiego zarówno dorosłych jak i młodzieży jest na minimalnym poziomie lub dominuje całkowity jej brak.*

(akta kontroli str. 218, 368)

Ośrodek współpracował z instytucjami kultury w ramach organizacji zajęć umożliwiających poznanie historii, tradycji i zwyczajów polskich. W szczegółowych programach zajęć i kursów wskazano Ośrodek Kultury w Środzie Wielkopolskiej i Muzeum Ziemi Średzkiej Dwór w Koszutach jako organizatorów zajęć o ww. tematyce. Prezes dodała, że *w ramach poznawania historii, tradycji i zwyczajów polskich repatrianci brali udział m.in. w wydarzeniach organizowanych przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Środzie Wielkopolskiej, Uniwersytet Trzeciego Wieku w Środzie Wielkopolskiej, warsztaty i prelekcje organizowane przez Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Poznaniu, Instytut Poznański, warsztaty i sprzątanie mogił powstańców organizowane przez Średzkie Towarzystwo Kulturalne oraz zwiedzanie muzeów i miejsc pamięci. Ośrodek zapewniał również możliwość udziału w obchodach świąt narodowych, obrzędach religijnych i różnych wycieczkach tematycznych.*

(akta kontroli str. 277-278, 368-369)

Na podstawie próby ustalono, że wszyscy repatrianci potwierdzili, iż Ośrodek zapewnił im możliwość uczestniczenia w kursach języka polskiego i kursach zawodowych oraz w zajęciach adaptacyjno-integracyjnych i zajęciach umożliwiających poznanie historii, tradycji i zwyczajów polskich. Wszyscy ankietowani przyznali, że zorganizowane przez Ośrodek kursy były przydatne.

(akta kontroli str. 352-353, 370-532)

Podczas kontroli Pełnomocnik we wnioskach podał, że *„na uwagę zasługuje zaangażowanie przedstawicieli Ośrodka w pomoc repatriantom w procesie integracji. (...) Pozytywnie należy także ocenić organizację intensywnych kursów języka polskiego”.* Ustalił również, że repatrianci nie zgłaszali zastrzeżeń do prowadzonych kursów języka polskiego z elementami historii, a zatrudnienie przy obsłudze i prowadzeniu Ośrodka trzech osób ze znajomością języka rosyjskiego w stopniu biegłym, w tym jednej języka kazachskiego, pozwalało skuteczniej rozwiązywać bieżące problemy.

(akta kontroli str. 323, 328-329)

²⁵ Osoby dorosłe.

²⁶ Certyfikat jest zgodny z wytycznymi projektu kompetencji językowych EuroPass stworzonego przez Unię Europejską w celu standaryzacji informacji na temat umiejętności i kompetencji na rynku pracy oraz Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego CEFR.

1.6. Treść zawartych z Pełnomocnikiem Umów zawierała wszystkie elementy określone w art. 20g ustawy o repatriacji. W umowach określono w szczególności:

- termin, na jaki umowa zostaje zawarta;

Umowa nr 2/2018 z 28 maja 2018 r. na okres od 4 czerwca 2018 r. do 4 grudnia 2018 r., nr 1/2019 z 11 stycznia 2019 r. na okres od 29 stycznia 2019 r. do 29 stycznia 2021 r., nr 1/2021 z 25 stycznia 2021 r. na okres od 30 stycznia 2021 r. do 30 stycznia 2024 r., nr 2/2023 z listopada 2023 r. na okres od 31 stycznia 2024 r. do 30 stycznia 2027 r.

- zakres zadań podmiotu prowadzącego ośrodek;

Stowarzyszenie w szczególności zobowiązało się do m.in.: zapewnienia zakwaterowania w pomieszczeniach odpowiednich do właściwości osobistych osób, całodobowego dostępu do pomieszczeń i urządzeń umożliwiających samodzielne przygotowanie posiłków, do pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych, zapewnienia środków czystości, bezpłatnego dostępu do szerokopasmowego internetu, możliwości uczestniczenia w zajęciach adaptacyjno-integracyjnych oraz w zajęciach umożliwiających poznanie historii, tradycji i zwyczajów polskich, a także w kursach języka polskiego i kursach zawodowych, możliwości wykonywania na własny koszt, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na koszt Ośrodka, połączeń telefonicznych.

- prawa i obowiązki stron;

Stowarzyszenie zobowiązane było m.in. do realizacji celu, dla którego zawarta była umowa, tj. zapewnienia skierowanym repatriantom i członkom ich rodzin tymczasowego zakwaterowania i utrzymania, a także udziału w zajęciach i kursach, pozwalających tym osobom na samodzielne zapewnienie sobie docelowych warunków do osiedlania się na terytorium Polski oraz do sporządzania sprawozdań za każdy okres rozliczeniowy (30 dni). Z kolei Pełnomocnik zobowiązany był do przekazywania informacji o osobach kierowanych do Ośrodka i planowanej dacie ich przyjazdu do Polski.

- sposób postępowania w przypadku naruszenia umowy lub niewywiązania się z niej;

W przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania w okresie rozliczeniowym zajęć i kursów zgodnie z ich programem zatwierdzonym przez Pełnomocnika, Stowarzyszenie zobowiązane było zapłacić karę umowną w wysokości 5% wynagrodzenia brutto za okres, w którym stwierdzono naruszenie. W przypadku nieprzyjęcia repatrianta do Ośrodka zleceniobiorca zobowiązany był zapłacić 100 zł za każdy dzień zwłoki w przyjęciu. W sytuacji niezapewnienia wymaganego standardu w zakresie ilości lub jakości oferowanych posiłków kara umowna miała wynieść 3% wynagrodzenia za okres rozliczeniowy, w którym stwierdzono naruszenie, a w przypadku niezapewnienia zgodnego z ofertą standardu Ośrodka 2% wynagrodzenia. Pozostałe zapisy o karach umownych dotyczyły rozwiązania umowy, niewywiązania się z pomocy organizacyjnej w dojeździe repatriantów do Ośrodka, naruszenia warunków umowy dotyczących ochrony danych osobowych, poufności informacji oraz prowadzenia bieżącej ewidencji repatriantów umieszczonych w Ośrodku.

Pełnomocnik nie występował do Stowarzyszenia o zapłatę kar umownych z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania przedmiotu umowy.

- zasady finansowania ośrodka;

W Umowach określono zasady naliczania wynagrodzenia za wykonany przedmiot usługi. Wynagrodzenie stanowił koszt pobytu jednego repatrianta przeliczony odpowiednio do osobodób. W przypadku umowy nr 1/2021 oraz 2/2023 ww. koszt pomniejszony został o koszt dziennego wyżywienia repatrianta w rozliczanym okresie.

(akta kontroli str. 18-82, 368)

Maksymalne umowne wynagrodzenie z tytułu umowy nr 2/2018 miało nie przekroczyć 3.607,2 tys. zł, nr 1/2019 22.229,6 tys. zł, nr 1/2021 20.955,0 tys. zł²⁷ oraz nr 2/2023 26.370,0 tys. zł. Przyjęta cena jednostkowa doby pobytu jednego repatrianta w Ośrodku wynosiła odpowiednio: 167,00 zł, 179,94 zł, 179,87 zł oraz 230,66 zł.

Z informacji uzyskanych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej, który w ramach świadczonych usług opiekuńczych prowadził dom opiekuńczy²⁸, wynikało, że miesięczny koszt pobytu w tym domu, w okresie do listopada 2023 r. nie przekraczał 682,99 zł i zależny był od wielkości przyznanego lokalu mieszkalnego i zużycia prądu. Pozostałe koszty m.in. za wyżywienie, zakup leków i środków higieniczno-pielęgnacyjnych ponosił pensjonariusz. Stawki za przyznane mieszkanie były określone w uchwałach Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej.

Prezes podała w złożonych wyjaśnieniach, że koszt pobytu jednego repatrianta obejmował wydatki na zapewnienie: dziennego wyżywienia, zakwaterowania, kursów języka polskiego, historii i zwyczajów polskich oraz kursów zawodowych, wynagrodzenia wraz z pochodnymi, obsługę kadrowo-księgową, obsługę prawną²⁹, ubezpieczenia budynku i mienia, korzystanie z usług wyspecjalizowanej pralni, ochronę, łączność, organizowanie festynów, wyjazdów i wycieczek repatriantów. Prezes podkreśliła, że stawka ustalana była na okres trzech lat i musiała również uwzględniać m.in. poziom inflacji oraz wzrost wynagrodzeń (płaca minimalna).

(akta kontroli str. 18-82, 315-316, 358-359)

Stowarzyszenie otrzymywało środki finansowe zgodnie z zasadami określonymi w Umowach. Jak podała Prezes, *w latach 2022-2023 do Ośrodka trafiały pojedyncze 6-miesięczne turnusy, z powodu braków środków finansowych w budżecie Państwa, skutkiem czego w drugich połowach 2022 r. i 2023 r. do Ośrodka nie skierowano żadnych repatriantów. Taka sytuacja powodowała trudności i ponoszenie przez Stowarzyszenie kosztów utrzymywania obiektu. „Aby przetrwać ten trudny okres” w lipcu 2022 r. Ośrodek przyjął grupę uchodźców wojennych z Ukrainy, jednak w kolejnym roku, z uwagi na zmianę sposobu finansowania pomocy dla uchodźców, nie było to już możliwe. Prezes dodała również, że jeżeli w kolejnych latach nie będą realizowane rocznie dwa turnusy, a Stowarzyszenie będzie musiało ponosić koszty utrzymania Ośrodka, to nie będzie możliwe sfinansowanie przeprowadzenia żadnych większych zamierzeń inwestycyjnych w obiekcie.*

(akta kontroli str.18-82, 359)

Zgodnie z warunkami Umów Stowarzyszenie sporządzało sprawozdania za każdy okres rozliczeniowy (30 dni). Sprawozdania stanowiły podstawę odbioru usługi i dokonania płatności.

Pełnomocnik poinformował, że *w ramach nadzoru prowadzonego nad Ośrodkiem nie stwierdzono rażących uchybień, które mogłyby stanowić przesłankę rozwiązania umowy na prowadzenie Ośrodka. Wszystkie zidentyfikowane nieprawidłowości były usuwane na bieżąco przez podmiot prowadzący.*

(akta kontroli str.18-82, 289-291, 319-320)

1.7. Z ogólnej liczby 861 repatriantów, umieszczonych w Ośrodku w okresie od 2018 r. do 2023 r., 13 przebywało w nim do 90 dni, a pozostałe 848 osób, na podstawie decyzji Pełnomocnika, przebywało w nim kolejne 90 dni.

(akta kontroli str. 318-319, 293)

Liczba 861 uczestników pobytu była zgodna z ich liczbą określoną w Umowach oraz informacją uzyskaną od Pełnomocnika.

(akta kontroli str. 18-82, 293, 318)

²⁷ Rozliczono odpowiednio: 3.084,2 tys. zł, 11.703,5 tys. zł, 10.442,4 tys. zł. Łącznie Stowarzyszenie otrzymało wynagrodzenie 25.230,0 tys. zł.

²⁸ Dom nie posiadał statusu domu pomocy społecznej.

²⁹ Dyżury prawnika dla repatriantów.

Stowarzyszenie nie posiadało informacji ilu repatriantów, którzy opuścili Ośrodek usamodzielnili się i podjęło pracę. Prezes wyjaśniła, że repatriantom, którzy w czasie turnusu wyrazili takie zainteresowanie udzielono pomocy w poszukiwaniu ofert pracy oraz w sporządzeniu dokumentacji aplikacyjnej na poszukiwane stanowiska pracy. Celem powstania Ośrodka z inicjatywy samorządu lokalnego było pozyskanie nowych mieszkańców. Po zakończonym turnusie zachęcano repatriantów do pozostania na stałe na terenie powiatu średzkiego, w wyniku czego ponad 500 z nich pozostało na tym terenie. Głównym atutem lokalizacji Ośrodka jest bogata oferta miejsc pracy w lokalnych podmiotach gospodarczych. Ośrodek współpracuje z dużą grupą przedsiębiorców zainteresowanych zatrudnianiem repatriantów. Na etapie składania ostatniej oferty z 2023 r. chęć współpracy wyraziło 13 pracodawców. W ramach współpracy Ośrodek organizował spotkania z pracodawcami oraz wizytacje ewentualnych miejsc zatrudnienia, oferowano również spotkania z doradcą zawodowym i kierowano prośby do przedsiębiorstw o przyjęcia repatriantów na staż. Głównym problemem był brak lub niewielka znajomość języka polskiego, a ukończenie kursu językowego i zdobycie dobrych umiejętności językowych zwiększało szanse na możliwość aplikowania na różne oferty rynku pracy. Pełnomocnik poinformował, że nie dysponuje informacjami na temat sytuacji zawodowej repatriantów po opuszczeniu przez nich ośrodka adaptacyjnego.

(akta kontroli str. 319, 357-358)

W przypadku zapewnienia kosztów utrzymania repatriantów z budżetu państwa, Ośrodek, jak wyjaśniła Prezes, mógłby zorganizować warunki pobytu dla 154 osób.

(akta kontroli str. 368)

Na podstawie badania ankietowego 54 repatriantów ustalono, że 56% z nich oczekiwało od trzech do 6 miesięcy na spotkanie z konsulem w sprawie repatriacji, 25% ponad sześć miesięcy, a 19% poniżej trzech miesięcy. 63% repatriantów oczekiwało od 1 do 2 lat na wyjazd do Polski po uzyskaniu decyzji konsula o zakwalifikowaniu do wydania wizy krajowej w celu repatriacji, 30% ponad dwa lata, a 7% poniżej jednego roku. Z 53 repatriantów, którzy udzielili odpowiedzi, 85% przyjechało z Kazachstanu, 7% z Rosji, a po 4% z Białorusi i Azerbejdżanu.

(akta kontroli str. 352-353, 370-532)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, NIK nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Poznań, 3 stycznia 2024 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Tomasz Otworowski
specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
z up. Artur Piętas
p.o. wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis